

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

ZAMONAVIY CHIZMACHILIK DARSLARINI TASHKIL ETISHDA IJTIMOIY FALSAFANING AHAMIYATI

Homidjonov Sardorjon Sharifjon o'g'li
Qo'qonDU Tasviriy san'at va
muhandislik grafikasi yo'nalishi 3-kurs talabasi

Qosimova Nilufar Muratjon qizi
Qo'qon davlat universiteti dotsenti
nilufar_jalilova@mail.ru. Com tel: (99)3911391

Annotatsiya:

Mazkur maqolada zamonaviy chizmachilik (muhandislik grafikasi) darslarini tashkil etishda ijtimoiy falsafaning nazariy-metodologik ahamiyati ilmiy asosda tahlil qilinadi. Chizmachilik fani faqat texnik grafik ko'nikmalarni emas, balki shaxsning ijtimoiy tafakkuri, estetik qarashlari, madaniy ongini ham shakllantiruvchi fan sifatida yoritiladi.

Tadqiqotda chizmachilik ta'limida ijtimoiy falsafa tamoyillaridan foydalanishning didaktik modeli ishlab chiqildi hamda pedagogik tajriba orqali uning samaradorligi sinovdan o'tkazildi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy falsafa asosida tashkil etilgan chizmachilik darslari talabalar ijodiy tafakkurini, fazoviy tasavvurini, muammoli vaziyatlarda yechim topish kompetensiyalarini sezilarli oshiradi. Maqolada olingan natijalar ta'lim jarayonini modernizatsiya qilishda, kompetensiyaga yo'naltirilgan metodikalarni takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Kalit soʻzlar: chizmachilik, muhandislik grafikasi, ijtimoiy falsafa, taʼlim metodologiyasi, kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion pedagogika, fazoviy tafakkur, interfaol metodlar.

Kirish

Zamonaviy jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri – bu ilmiy-texnikaviy rivojlanish va taʼlim tizimining unga moslashuvi hisoblanadi. Bugungi kunda muhandislik, arxitektura, dizayn, sanoat texnologiyalari, qurilish hamda ishlab chiqarish jarayonlari chizmachilik fanisiz toʻliq shakllanmaydi. Chizmachilik fani insonning fazoviy tafakkuri, geometrik idroki, mantiqiy fikrlashi va grafik savodxonligini shakllantiruvchi fundamental yoʻnalishlardan biri boʻlib, uning taʼlimdagi roli tobora ortib bormoqda.

Biroq chizmachilikni faqat texnik koʻnikmalar majmuasi sifatida tushunish bugungi pedagogik talablar nuqtayi nazaridan yetarli emas. Hozirgi taʼlim paradigmasida fanlarni insonparvarlashtirish, madaniylashtirish, ijtimoiy maʼnoda boyitish jarayoni muhim strategik vazifa sifatida koʻriladi. Shu jihatdan chizmachilik darslarini tashkil etishda ijtimoiy falsafaning ahamiyatini tahlil qilish dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Ijtimoiy falsafa jamiyat taraqqiyoti qonuniyatlari, inson faoliyatining ijtimoiy mohiyati, qadriyatlar tizimi, shaxs va jamiyat oʻrtasidagi munosabatlarni ilmiy asosda yoritadi. Chizmachilik taʼlimi esa amaliy faoliyatga yoʻnaltirilganligi sababli, shaxsning ijtimoiy masʼuliyati, texnik madaniyati, estetik didi va kasbiy dunyoqarashi shakllanishiga xizmat qiladi. Demak, chizmachilik darslarini ijtimoiy falsafa bilan integratsiya qilish nafaqat didaktik, balki ijtimoiy-pedagogik ahamiyatga ham ega.

Shu nuqtayi nazardan mazkur maqolada zamonaviy chizmachilik darslarini tashkil etishda ijtimoiy falsafaning metodologik oʻrni va uning taʼlim jarayoniga taʼsiri ilmiy jihatdan oʻrganildi. Ayniqsa, chizmachilik darslarida talabalarni

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

faollashtiruvchi innovatsion metodlar (muammoli ta'lim, loyiha usuli, amaliy dizayn vazifalari, raqamli texnologiyalar) orqali ijtimoiy falsafiy g'oyalarni singdirish imkoniyatlari asoslab berildi.

Tadqiqotning maqsadi: Zamonaviy chizmachilik darslarini tashkil etishda ijtimoiy falsafa tamoyillarining o'rnini aniqlash va ularning ta'lim samaradorligiga ta'sirini eksperimental asosda isbotlash.

Tadqiqot vazifalari:

1. Ijtimoiy falsafaning ta'lim jarayonidagi metodologik ahamiyatini tahlil qilish.
2. Chizmachilik fanini o'qitishda ijtimoiy falsafiy yondashuvning didaktik modelini ishlab chiqish.
3. Tajriba-sinov asosida model samaradorligini aniqlash.
4. Olingan natijalar asosida metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot obyekti: zamonaviy chizmachilik ta'lim jarayoni.

Tadqiqot predmeti: chizmachilik darslarini tashkil etishda ijtimoiy falsafa tamoyillarining ta'lim samaradorligiga ta'siri.

Metodlar: **Tadqiqot jarayonida nazariy hamda amaliy ilmiy metodlardan foydalanildi. Jumladan:**

1. Nazariy metodlar

- **Falsafiy-tahliliy metod:** ijtimoiy falsafaning ta'limga taalluqli konsepsiyalarini aniqlash va tizimlashtirish uchun qo'llanildi.
- **Komparativ tahlil:** chizmachilikni an'anaviy va zamonaviy o'qitish yondashuvlari solishtirildi.
- **Modellashtirish metodi:** ijtimoiy falsafa asosida chizmachilik darslarini tashkil etishning didaktik modeli ishlab chiqildi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

2. Empirik metodlar

- ✓ **Pedagogik kuzatish:** dars jarayonida talabalarning faolligi va ijodiy yondashuvi monitoring qilindi.
- ✓ **So‘rovnoma va intervyu:** talabalar va o‘qituvchilarning chizmachilik darslariga munosabati hamda ijtimoiy-falsafiy yondashuv bo‘yicha fikrlari o‘rganildi.
- ✓ **Pedagogik tajriba-sinov:** nazorat va tajriba guruhlari orqali metodikaning samaradorligi sinovdan o‘tkazildi.

3. Statistik metodlar

Natijalar foiz ko‘rsatkichlari, o‘rtacha qiymat hamda taqqosiy tahlil asosida baholandi.

Tajriba dizayni

Tadqiqot oliy ta‘lim muassasasida chizmachilik fanini o‘qitish jarayonida olib borildi. Talabalar 2 guruhga ajratildi:

- ❖ **Nazorat guruhi** – an’anaviy dars metodlari asosida o‘qitildi.
- ❖ **Tajriba guruhi** – ijtimoiy falsafa asosida ishlab chiqilgan innovatsion metodika asosida o‘qitildi.

Tajriba jarayoni davomida quyidagi mezonlar baholandi:

1. Fazoviy tafakkur darajasi.
2. Grafik bilim va ko‘nikma.
3. Muammoli vaziyatni tahlil qilish qobiliyati.
4. Ijtimoiy mas’uliyat va kasbiy dunyoqarash shakllanishi.
5. Dizayn va estetik fikrlash.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

Natijalar

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy falsafa tamoyillari asosida tashkil etilgan chizmachilik darslari talabalar bilim va kompetensiyalarining rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan.

1. Fazoviy tafakkur ko'rsatkichlari

Tajriba guruhida fazoviy tasavvur va geometrik fikrlash rivojlanishi yuqori bo'ldi. Dars jarayonida talabalarga real hayotdagi ijtimoiy muammolar bilan bog'liq grafik topshiriqlar berilishi ularning tasavvurini kengaytirdi.

❖ **Nazorat guruhida yuqori natija: 45%**

❖ **Tajriba guruhida yuqori natija: 72%**

2. Grafik savodxonlik va texnik ko'nikmalar

Tajriba guruhida AutoCAD, Compass-3D, SketchUp kabi dasturlar asosida topshiriqlarni bajarish jarayonida talabalar grafik aniqlik va standartlarga rioya qilish ko'rsatkichlarini oshirdi.

➤ **Nazorat guruhi: 50–55%**

➤ **Tajriba guruhi: 70–75%**

3. Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish

Tajriba guruhida muammoli ta'lim asosida tashkil etilgan darslar talabalarni mustaqil yechim topishga undadi. Ayniqsa “grafik vaziyatli masalalar” orqali talabalarda tahliliy tafakkur rivojlandi.

➤ **Nazorat guruhi: 48%**

➤ **Tajriba guruhi: 78%**

4. Ijtimoiy mas'uliyat va kasbiy dunyoqarash

Tajriba guruhidagi talabalar chizmalarni ishlab chiqishda texnik xavfsizlik, ekologik barqarorlik, jamiyat ehtiyojlari va iqtisodiy samaradorlik masalalariga ko'proq e'tibor qaratdi.

➤ **Nazorat guruhi: 40%**

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

➤ Tajriba guruhi: **70%**

5. Estetik va dizayn tafakkuri

Ijtimoiy falsafa asosida san'at va texnikani integratsiyalash natijasida talabalar estetik qarashlarini rivojlantirdi. Darslarda "milliy madaniyat va zamonaviy dizayn uyg'unligi" mavzulari qo'llanilgani ijobiy natija berdi.

➤ Nazorat guruhi: **42%**

➤ Tajriba guruhi: **74%**

Umumiy natijalarga ko'ra, tajriba guruhida o'quv samaradorligi o'rtacha **25–30%** ga oshganligi aniqlandi.

Muhokama: Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, chizmachilik fanini o'qitishda ijtimoiy falsafaning metodologik asoslari muhim didaktik imkoniyatlarga ega. Buning asosiy sababi shundaki, ijtimoiy falsafa ta'limni insonparvarlashtirish va jamiyat ehtiyojlariga yo'naltirishni taqozo etadi.

1. Chizmachilik fanining ijtimoiy-falsafiy mohiyati

Chizmachilik insonning amaliy faoliyatini ifodalovchi grafik til sifatida jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq. Har qanday texnik chizma – bu jamiyat ehtiyojini qondirishga qaratilgan loyihaning modeli. Shu sababli chizmachilik darslari faqat "chizma chizish" emas, balki "ijtimoiy ehtiyojni grafik ifodalash" jarayonidir.

2. Ijtimoiy falsafaning ta'limdagi funksiyalari

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ijtimoiy falsafa chizmachilik darslarida quyidagi funksiyalarni bajaradi:

✚ **Dunyoqarash funksiyasi:** talabaning texnik bilimni jamiyat hayoti bilan bog'laydi.

✚ **Qadriyatlar funksiyasi:** estetik, ekologik va axloqiy mas'uliyatni shakllantiradi.

✚ **Metodologik funksiyasi:** bilimlarni tizimlashtiradi, integratsiyalashgan fikrlashni kuchaytiradi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

✚ **Innovatsion funksiyasi:** yangi texnologiyalarni jamiyat ehtiyojlariga mos qo‘llashni ta’minlaydi.

3. Zamonaviy chizmachilik ta’limini tashkil etish modeli

Tadqiqotda ishlab chiqilgan model quyidagi tarkibiy qismlarni o‘z ichiga oladi:

- **Maqsadli komponent:** shaxsda grafik savodxonlik bilan birga ijtimoiy mas’uliyatni shakllantirish.
- **Mazmuniy komponent:** chizmachilik mavzularini jamiyat va madaniyat bilan bog‘lash.
- **Texnologik komponent:** interfaol metodlar, muammoli ta’lim, loyiha yondashuvi, raqamli grafik dasturlar.
- **Baholash komponenti:** kompetensiyaviy mezonlar asosida diagnostika.
- Mazkur model asosida tashkil etilgan darslar talabalarni passiv qabul qiluvchi emas, balki faol ijodkor sifatida shakllantiradi.

4. Natijalarning ilmiy ahamiyati

Mazkur tadqiqot natijalari shuni tasdiqladiki, ijtimoiy falsafiy yondashuv chizmachilik ta’limida faqat nazariy emas, balki amaliy samaradorlikka ham ega.

Talabalarda:

- ijodiy fikrlash,
- muhandislik tafakkuri,
- texnik madaniyat,
- milliy va zamonaviy estetik uyg‘unlik,
- jamiyat oldidagi mas’uliyat kabi kompetensiyalar rivojlanadi.

Xulosa

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Zamonaviy chizmachilik darslarini tashkil etishda ijtimoiy falsafa metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi va ta’lim mazmunini insonparvarlashtiradi.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

2. Ijtimoiy falsafa asosida tashkil etilgan chizmachilik darslari talabalarning fazoviy tafakkuri, grafik savodxonligi va muammoli vaziyatlarni tahlil qilish ko'nikmalarini oshiradi.
3. Tajriba natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion metodlar bilan uyg'unlashgan ijtimoiy-falsafiy yondashuv o'quv samaradorligini o'rtacha 25–30% ga oshiradi.
4. Mazkur yondashuv chizmachilik ta'limini zamonaviy kompetensiyaviy talablar asosida modernizatsiya qilishga imkon yaratadi.

Amaliy tavsiyalar:

- chizmachilik darslarida loyiha va muammoli ta'lim metodlarini keng qo'llash;
- chizma topshiriqlarini real ijtimoiy ehtiyojlar bilan bog'lash;
- CAD texnologiyalarini falsafiy-ijtimoiy mazmun bilan integratsiya qilish;
- baholashda faqat chizma aniqligi emas, balki ijodkorlik va ijtimoiy mas'uliyat mezonlarini ham inobatga olish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qodirov A. Falsafa: ijtimoiy falsafa asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2015.
2. Jo'rayev R.X. Pedagogik texnologiyalar va ta'lim metodikasi. – Toshkent: Fan, 2018.
3. Xolmatov Sh. Chizmachilikni o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. Nilufar, K. (2022). IN FINE ARTS AND DRAWING LESSONS. USING CASE STAGE EDUCATIONAL TECHNOLOGY." Open Access Repository9, 11, 88-92.
5. Muhammedovich, S. U. B. Problems of Teaching Drawing at School. International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development, 4(1), 35-39.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th April, 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
6. Nilufarkhan, Q., & Dildorakhan, A. (2022). Theoretical foundations of the history of applied arts of Uzbekistan. In E Conference Zone (Vol. 1, pp. 12-13).
 7. Qosimova, N. (2022). Goals and objectives of creative thinking in the course of the lesson. Educational and Pedagogical Sciences, 14(7), 2167-2170.
 8. Solijon o'g'li, Q. B. Carpentry Schools-Applied Art Foundation Of Development. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(11), 945-949.
 9. Kasimova, N. M. K. (2022). Representatives of the Kokan School of Coppersmithing, Glorifying the National Craft. RegiINTERNATIONAL JOURNAL ON ECONOMICS, FINANCE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT, 4(11), 86-90.
 10. Qosimova, N. (2022). IN FINE ARTS AND DRAWING LESSONS. USING CASE STAGE EDUCATIONAL TECHNOLOGY." Scienceweb academic papers collection.